

ПЛАН

НА ИСТОРИЯТА НА БЪЛГАРСКАТА ЛИТЕРАТУРА

Нуждата от една марксистическа история на българската литература от нейното зараждане до наши дни се чувства отдавна. Съзнавайки тази нужда на нашата съвременност, Институтът за литература при Българската академия на науките започна работа върху една обстойна 4-томна история на българската литература. Преди обаче да се пристъпи към конкретното писане на труда, трябваше да бъдат изяснени цяла редица въпроси от теоретико-методологически и историко-литературен характер. Следваше да се определят основните периоди и подпериоди в хилядолетното ни литературно развитие, да се видят общите и специфичните закономерности на литературния процес, да се реши какъв характер да има историята, да се определи нейният обем, обхват, композиция и т. н.

Въпросът за периодизацията бе предмет на няколкократно обсъждания, които продължиха и в печата. Без да се изпускат изпредвид периодите на гражданската история, трябваше да се търсят и други, специфични за литературата критерии за периодизиране. Макар разговорите по този въпрос да не са стихнали, основните периоди в хилядолетното литературно развитие са очертани: Стара българска литература — от девети век до Паисий; Възрожденска литература — от Паисий до Освобождението; Литературата от Освобождението до края на Първата световна война; Литературата от края на Първата световна война до 9. септември; Литературата в народнодемократична България. Вътре в тези основни периоди бяха установени редица подпериоди, като се изхождаше от характера на литературните произведения, от появата на нови явления в обществения и културния живот, на нови идейно-естетически принципи при художественото отразяване на жизнените явления.

Немалко обсъждания предизвика и въпросът за композицията на литературния материал. От една история на литературата се изисква да разкрие както картината на целокупното литературно развитие, така и да даде възможност на читателя да се запознае с живота и дейността на по-значителните писатели и поети, да се види мястото и значението на всеки един от тях в общото развитие на художествената мисъл. За да се отговори на тези изисквания, бе решено в историята да има два вида глави: обзорни глави за всеки период и подпериод, в които да се очертае обществената, културната и литературната атмосфера, да се разкрие литературният процес, да се характеризират всички онези явления, които дават съдържанието на литературата през това време, да се очертае с най-съществените ѝ черти дейността на всички по-малки или по-големи творци, които определят облика на литературния живот; монографични очеркови глави за по-значителните писатели и поети, които са си извоювали значително място в литературата, внесли са нови идейно-естетически ценности в нея и са допринесли за обогатяването на националната или световната художествена съкровищница. За писателите, на които няма посветени специални глави, ще се говори по-обстойно

или по-накратко в съответните обзорни глави. Тази форма се оказва най-пригодната — при нея се разкрива литературният процес, а заедно с това се проследява цялостно творческият развой на отделния писател и се очертава неговият образ.

С оглед на задачите, които ще има да изпълнява тази първа литературна история, написана от позициите на марксизма-ленинизма, бе решено изложението да има научно-популярен характер, макар че тя ще трябва да бъде изградена върху солидна научно-изследователска основа и да стои на равнището на съвременната литературна наука.

Оживени разисквания предизвика и въпросът за мястото, което трябва да заеме фолклорът в проектираната история, формите, под които той трябва да бъде включен в нея. Като се взеха предвид редица обективни трудности, както и нивото на съвременната ни фолклористика, бе намерено за целесъобразно за сега да не се отделят специални глави за фолклора. Това не значи, разбира се, че за благотворното въздействие на богатата фолклорна традиция върху писатели и поети няма да се говори в съответните обзорни или монографични глави. Ролита на устното поетическо творчество за развитието на художествената мисъл ще се чувствава в цялото изложение на литературния процес. По-късно ще се напише отделен том за фолклора.

Предлаганият план служи като основа за работа по историята. Той дава само най-обща представа за принципите, на които ще бъде построена историята на българската литература. Определеният обем на отделните глави е само ориентировъчен (посоочените страници означават печатни страници голям формат). Точният им размер ще бъде определен при окончателното редактиране на материала.

Макар планът, по който работи авторският колектив да не е разгърнат във вид на тезиси, неговото обнародване ще даде възможност на нашата общественост да направи своите препоръки, за да бъдат взети предвид в по-нататъшната работа върху историята на българската литература.

ЧАСТ I

СТАРА БЪЛГАРСКА ЛИТЕРАТУРА

У в о д.

а. Общи проблеми на историята на българската литература.

б. Проблеми на развитието на старата българска литература. Периодизация, обем, характер, самобитност, византийско влияние, място в историята на другите славянски литератури

— 10 стр.

ДЯЛ I. БЪЛГАРСКАТА ЛИТЕРАТУРА ПРЕЗ IX—XII ВЕК

Гл. I. Възникване на българската литература.

Обществено-политически условия. Културни традиции. Приемане на християнството. Въпросът за произхода на славянското писмо. Глаголица и кирилица.

— 10 стр.

Гл. II. Кирил и Методи

— 25 "

Гл. III. Развитие на българската литература през последната четвърт на IX век и през X век.

Състояние и развитие на българска феодална държава. Българската черква и просвета през втората половина на IX век. Подем на българската култура. Образуване на две книжовни школи: Охридска и Преславска. Книжовен език. Връзки с византийската литература; развитие на преводната литература — 10 стр.

Гл. IV. Климент Охридски — 15 „

Гл. V. Константин Преславски — 10 „

Гл. VI. Иоан Екзарх — 10 „

Гл. VII. Цар Симеон — 3 „

Гл. VIII. Черноризец Храбър — 5 „

Гл. IX. Преводна литература — 5 „

Гл. X. Българската литература през XI и XII век.

Византийското робство и българската литература. Книжовни средища. Продължаване на традициите от IX—X век. Нови книжовни произведения — оригинални и преводни. Патриотични тенденции — 10 стр.

Гл. XI. Богомилство и богомилска литература — 20 „

Гл. XII. Презвитер Козма — 10 „

Гл. XIII. Апокрифи — 20 „

Гл. XIV. Разкази и повести — 20 „

Гл. XV. Исторически съчинения — 8 „

ДЯЛ II. БЪЛГАРСКАТА ЛИТЕРАТУРА ПРЕЗ XIII—XIV ВЕК

Гл. I. Литературният живот през XIII век.

Развитие на феодализма. Феодални размирици и борби. Условия за развитие на литературния живот. Търново като книжовен център. Сборници. Бориловият синодик. Произведения, посветени на български светци и мъченици — 10 стр.

Гл. II. Литературният живот през XIV и началото на XV век.

Обществено-политически подем в живота на българския народ през средата на века. Връзки с византийската литература. Религиозно-философски борби. Исихазъм. Григорий Синаит. Теодосий Търновски. Книжовни средища. Книжовници. Исторически съчинения. Разкази и апокрифи. Съвременници и ученици на Евтимий. Търновска книжовна школа — 18 стр.

Гл. III. Евтимий Търновски — 15 „

Гл. IV. Киприян — 5 „

Гл. V. Григорий Цамблак — 12 „

Гл. VI. Константин Костенечки — 8 „

Гл. VII. Йосиф Бдински — 2 „

ДЯЛ III. БЪЛГАРСКАТА ЛИТЕРАТУРА ПРЕЗ XV—XVIII ВЕК

Гл. I. Литературният живот през XV век.

Рязко влошаване на условията за книжовна работа. Образуване на нови литературни средища, главно в Западна България. Проникване на патриотични елементи в литературата. Сръбско-български литературни отношения през XV век. Влахо-българската книжнина. Връзки с руската литература — 10 стр.

Гл. II. Владислав Граматик — 8 „

Гл. III. Димитър Кантакузин — 5 „

Гл. IV. Литературният живот през XVI век.

Създаване на софийско книжовно средище. Опити за помохамеданчване на българското население. Отношението на софийските книжовници към това явление. По-значителни софийски книжовници; поп Пейо, Матей Граматик, Пимен и др. Към по-голяма демократизация на литературата. Патриотични елементи в делото на софийските книжовници

Гл. V. Поп Пейо

— 5 стр.

Гл. VI. Матей Граматик

— 8 „

Гл. VII. Литературният живот през XVII—XVIII век.

Нови явления в развитието на литературата — към по-тясно сближаване с живота. Сборници със смесено съдържание. Дамаскини. Делото на Дамаскин Студит Български преводи и преработки на неговото съчинение „Съкровище“. Визкът на дамаскините. Дамаскинари. Разпространение и влияние на дамаскините. Създаване на католическа книжнина. По-значителни нейни представители, Филип Станиславов

— 15 стр.

Гл. VIII. Йосиф Брадати

— 6 „

Гл. IX. Партений Павлович

— 4 „

Гл. X. Заключителна глава. Значение на старата българска литература. Рольта ѝ в развитието на старите славянски литератури

— 5 стр.

ЧАСТ II

БЪЛГАРСКАТА ЛИТЕРАТУРА ПРЕЗ ВЪЗРАЖДАНЕТО

Увод.

Проблемите на Възраждането и развитието на литературата.

Същност на Възраждането като социално-икономически и културен процес. Основни моменти в историята на Възраждането. Класи и класови отношения. Просветно движение. Черковна борба. Национално-освободително движение. Развой на литературата. Качествени изменения в съдържанието ѝ. Преход от служебна към самобитна национална българска литература. Периоди на литературата през епохата на Възраждането.

ДЯЛ I. БЪЛГАРСКАТА ЛИТЕРАТУРА ДО КРИМСКАТА ВОЙНА ЗАРАЖДАНЕ НА НАЦИОНАЛНА КНИЖНИНА

Гл. I. От средата на XVIII в. до 20-те години на XIX в.

Положението на българския народ в края на XVIII в. Зараждане на национално самосъзнание. Опити за преодоляване на църковно-славянската книжнина и поява на нова гражданска книжнина. Демократически и патриотически тенденции. Начало на новата българска художествена книжнина.

— 20 стр.

Гл. II. Паисий

— 30 „

Гл. III. Софроний

— 30 „

Гл. IV. От двадесетте години на XIX в. до Кримската война.

Нови моменти в обществено-икономическото развитие на страната. Борба за черковна независимост. Оформяне и утвърждаване на българската нация. Просветно движение. Рольта на гръцкото образование. Руско влияние. Делото на Венелин. Възраждането за книжовния език. Началото на периодичния печат. Делото на Фотинов и Бого

ров. Интерес към народното творчество. Началото на новобългарската поезия; първи стихотворци; делото на Найдено Геров	— 30 стр.
Гл. V. Петър Берон	— 10 „
Гл. VI. В. Априлов	— 10 „
Гл. VII. Н. Бозвели	— 10 „

ДЯЛ II. БЪЛГАРСКАТА ЛИТЕРАТУРА СЛЕД КРИМСКАТА ВОЙНА УТВЪРЖДАВАНЕ И РАЗЦВЕТ НА ДЕМОКРАТИЧНАТА И РЕВОЛЮЦИОННА ЛИТЕРАТУРА

Гл. I. Подем и нови насоки в литературното развитие през 50-те и 60-те години	
Характерни страни на обществено-политическия живот след Кримската война. Изостряне на черковната борба. Подем на национално-революционното движение. Културно движение: читалища, театър, периодичен печат. Утвърждаване на българския книжовен език. Развитие на българската книжнина. Повишен интерес към народното творчество. Влияние на руската литература. Литературни жанрове. Сантиментализъм. Романтизъм. Утвърждаване на реалистичната литература	— 30 стр.
Гл. II. Д. Чинтулов	— 10 „
Гл. III. Г. С. Раковски	— 20 „
Гл. IV. П. Р. Славейков	— 60 „
Гл. V. Н. Козлев	— 8 „
Гл. VI. Райко Жинзифов	— 5 „
Гл. VII. Д. Войников	— 10 „
Гл. VIII. В. Друмев	— 20 „
Гл. IX. Ил. Р. Блъсков	— 15 „
Гл. X. Разцвет на демократично-революционната литература през 70-те години.	
Характерни особености на епохата и на национално-освободителната борба; оформяне на революционно-демократичната идеология. Нови моменти в културния живот. Приносът на Каравелов и Ботев за развитието на националната литература. Развитие на литературната критика — Н. Бончев. Начало на дейността на Вазов	— 30 стр.
Гл. XI. Л. Каравелов	— 80 „
Гл. XII. Хр. Ботев	— 80 „
Гл. XIII. Нешо Бончев	— 10 „
Гл. XIV. Заключителна глава. Място и значение на българската литература през Възраждането в историята на нашата култура	— 5 стр.

ЧАСТ III

БЪЛГАРСКАТА ЛИТЕРАТУРА ОТ ОСВОБОЖДЕНИЕТО ДО

9 СЕПТЕМВРИ 1944 ГОДИНА

Увод.

Характер и развитие на българската литература от Освобождението до Девети септември 1944 година.

ДЯЛ I. ОТ ОСВОБОЖДЕНИЕТО ДО КРАЯ НА ПЪРВАТА СВЕТОВНА ВОЙНА. РАЗВИТИЕ И РАЗЦВЕТ НА КРИТИЧЕСКИЯ РЕАЛИЗЪМ

Гл. I. Литературата от Освобождението до средата на 90-те години.

Литературата през 80-те години; възпяване на национално-освободителните

борби; критично отношение към буржоазното общество; поява на народничеството в обществения живот и литературата в края на 80-те и началото на 90-те години; засилване на критическия реализъм през първата половина на 90-те години — 40 стр.

- Гл. II. Иван Вазов — 100 „
Гл. III. Константин Величков — 15 „
Гл. IV. Захари Стоянов — 20 „
Гл. V. Цани Гинчев — 10 „
Гл. VI. Т. Г. Влайков. — 20 „
Гл. VII. Алеко Константинов — 40 „
Гл. VIII. Литературата от средата на 90-те години до края на Първата световна

война.

Разгръщане на критическия реализъм. Възникване на пролетарско-революционната литература. Тенденции към нови форми на реализма. Индивидуализъм; списание „Мисъл“; критичната дейност на д-р Кръстев. Символизъм. Борба против упадъчните течения и отстояване на реалистичната линия в литературата — 70 стр.

- Гл. IX. Стоян Михайловски — 25 „
Гл. X. Антон Страшимиров — 35 „
Гл. XI. Михалаки Георгиев — 20 „
Гл. XII. Цанко Церковски — 15 „
Гл. XIII. Пенчо Славейков — 60 „
Гл. XIV. Петко Тодоров — 20 „
Гл. XV. Пейо Яворов — 60 „
Гл. XVI. Кирил Христов — 25 „
Гл. XVII. Димитър Благоев — 25 „
Гл. XVIII. Димитър Полянов — 20 „
Гл. XIX. Георги Кирков — 15 „
Гл. XX. Иван Д. Шишманов — 15 „
Гл. XXI. Елин Пелин — 60 „
Гл. XXII. Г. П. Стаматов — 30 „
Гл. XXIII. Поети-символисти: Т. Траянов, Н. Лилиев и др. — 15 „
Гл. XXIV. Димчо Дебелянов — 20 „
Гл. XXV. Христо Ясенев — 15 „
Гл. XXVI. Литературата през годините на Балканската и Първата световна

война

Гл. XXVII. Характер, развитие и представители на детско-юношеската литература през този период — 25 „

ДЯЛ II. ОТ КРАЯ НА ПЪРВАТА СВЕТОВНА ВОЙНА ДО 9 СЕПТЕМВРИ 1944 ГОДИНА

Възникване и развитие на социалистическия реализъм в българската литература.

Състояние на критическия реализъм.

Гл. I. Литературата след Първата световна война до края на 20-те години.

Характер на литературата след Първата световна война. Значение и влияние на Октомврийската революция. Идеино преустройство на някои писатели. Кризата в буржоазната литература. Литературата след Септемврийското въстание от 1923 г. Септемврийска поезия. Антон Страшимиров в периода на „Ведрина“ — 35 стр.

Гл. II. Христо Смирненски — 50 „

Гл. III. Гео Милев — 20 „

Гл. IV. Състояние на критическия реализъм. Нови тенденции. Критика на

града и на отношенията в селото. Понижаване на критичната линия у някои автори	— 15 стр.
Гл. V. Йордан Йовков	— 40 „
Гл. VI. Емануил Попдимитров	— 10 „
Гл. VII. Елисавета Багряна	— 20 „
Гл. VIII. Ст. Л. Костов	— 10 „
Гл. IX. Светослав Минков	— 10 „
Гл. X. Стоян Загорчинов	— 10 „
Гл. XI. Асен Разцветников	— 10 „
Гл. XII. Никола Фурнаджиев	— 10 „
Гл. XIII. Ангел Каралийчев	— 10 „
Гл. XIV. Литературата през 30-те години и началото на 40-те години.	
Нов подем на революционното движение и на социалистическо-реалистическата литература. Обединяване на прогресивните писатели. Създаване на антифашистки литературен фронт. Групиране около писателите социалистически реалисти	— 70 стр.
Гл. XV. Георги Бакалов	— 25 „
Гл. XVI. Тодор Павлов	— 30 „
Гл. XVII. Георги Караславов	— 30 „
Гл. XVIII. Христо Радевски	— 15 „
Гл. XIX. Николай Хрелков	— 7 „
Гл. XX. Крум Велков	— 8 „
Гл. XXI. Младен Исаев	— 10 „
Гл. XXII. Людмил Стоянов	— 30 „
Гл. XXIII. Орлин Василев	— 25 „
Гл. XXIV. Гьончо Белев	— 10 „
Гл. XXV. Ламар	— 10 „
Гл. XXVI. Състояние на детско-юношеската литература	— 25 „

ЧАСТ IV

ЛИТЕРАТУРАТА СЛЕД НАРОДНАТА ПОБЕДА НА 9. IX. 1944 Г.

Гл. I. Нов исторически етап в развоја на народа ни. Обединяване на литературата в единна национална литература на основата на социалистическия реализъм. Развитие и състояние на отделните жанрове. Литературната критика	— 60 стр.
Гл. II. Стоян Ц. Даскалов	— 15 „
Гл. III. Емилиян Станев	— 10 „
Гл. IV. Веселин Андреев	— 10 „
Гл. V. Димитър Димов	— 15 „
Гл. VI. Павел Вежинов	— 10 „
Гл. VII. Андрей Гуляшки	— 10 „
Гл. VIII. Димитър Талев	— 20 „
Гл. IX. Камен Зидаров	— 10 „
Гл. X. Детската литература след 9. IX. 1944 година	— 20 „
Гл. XI. Насоки и развитие на съвременната литература. Най-младата смяна в литературата. Изводи.	— 15 стр.

Редакционен комитет:

ПАНТЕЛЕЙ ЗАРЕВ — главен редактор
АТАНАС НАТЕВ, ГЕОРГИ ДИМОВ, ГЕОРГИ ЦАНЕВ, ЕМИЛ ГЕОРГИЕВ, ЛЮДМИЛ СТОЯНОВ
ПЕТЪР ДИНЕКОВ, СТОЯН КАРОЛЕВ, ТОДОР ПАВЛОВ
Редактор-секретар — Христо Йорданов